

საჯარო სექტორის აღრიცხვისა და ანგარიშების რეფორმირების აქტუალური პრობლემები

ანოტაცია

გასული საუკუნის ბოლოს, საქართველოში ეკონომიკური და პოლიტიკური წყობილების შეცვლამ დღის წესრიგში დააყენა რეფორმების გატარება საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში. სახელმწიფო ხარჯების განუწყვეტელმა ზრდამ გააქტიურა ამ ხარჯების ეფექტიანად გამოყენებისადმი დაინტერესება. ეკონომიკის რეფორმა გარკვეულწილად მიმართული იქნა სახელმწიფო სექტორის „კომერციალიზაციაზე“, რამაც შესაბამისი განვითარება მისცა საბუღალტრო აღრიცხვას. საჯარო სექტორის ბუღალტერია კომერციულს დაუახლოვდა, დაისესხა რა მისგან აღრიცხვის მეთოდოლოგია და სტანდარტები. თანამედროვე პირობებში ამან თავისებური სირთულეები წარმოქმნა და მოითხოვა ბუღალტრული აღრიცხვის სისტემის რეფორმირების აუცილებლობა.

ნაშრომში გაკეთებულია საქართველოს საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვისა და ფინანსური ანგარიშგების რეფორმირების რეტროსპექტიული მიმოხილვა. გამოკვლეულია მოცემული სფეროს რეგულირების თანამედროვე მდგომარეობა და გამოკვეთილია არსებული ნაკლოვანებები. ანალიზის საფუძველზე შემუშავებულია საჯარო სექტორში საბუღალტრო აღრიცხვისა და ფინანსური ანგარიშგების სრულყოფის წინადადებები.

საკვანძო სიტყვები: საჯარო სექტორი, ბუღალტრული აღრიცხვა, ფინანსური ანგარიშგება, საერთაშორისო სტანდარტები, რეფორმირება, სააღრიცხვო პოლიტიკა.

ლევან გრიგალაშვილი

ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი

ACTUAL PROBLEMS OF PUBLIC SECTOR ACCOUNTING AND REPORTING REFORMS

Levan Grigalashvili

Doctor of economic science, professor Georgian Technical University

of accounting. In modern conditions, this created specific challenges and required the reformation of the accounting system.

ANNOTATION

At the end of the last century, after changing the political and economic formation in Georgia, carrying out reforms in every field of social life became an important task. The constant growth of state costs increased the interest in utilizing these costs more efficiently. The economic reform was partly directed to the commercialization of the state sector, which later developed accounting. Accounting became close to the public sector as it adopted its methodology and standards

The paper includes a retrospective review of the reformation of accounting and financial reporting of the public sector of Georgia. The modern state of regulation of this particular field is analyzed and existing disadvantages are emphasized. Also, based on the analysis, proposals in regards to perfecting the accounting and the financial reporting in the public sector are developed.

Keywords: public sector, accounting, financial reporting, international standards, reformation, accounting policy

საბაზრო ეკონომიკის თანდათანობითი განვითარება და ეკონომიკური გარდაქმნები, განაპირობებენ ისეთი ინფორმაციული ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბებას, რომელიც ადეკვატური იქნება განვითარებული საბაზრო ეკონომიკის მოთხოვნებისადმი. საერთაშორისო თუ ადგილობრივი ორანიზაციების მიერ დიდი ძალისხმევის მიუხედავად, ქვეყნის კერძო და სახელმწიფო სექტორებში მოქმედი საკანონმდებლო-ნორმატიული ბაზა და რაც მთავარია, პრაქტიკა საგრძნობლად განსხვავდება განვითარებული ქვეყნებისაგან. საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლამ და სახელმწიფოს მზრუნველობის სფეროდან მთელი რიგი დარგების გამოსვლამ მდგომარეობა კიდევ

უფრო გაართულა. ამ სფეროში ე.წ. თვითრეგულირების მექანიზმების დამკვიდრების მცდელობამ მნიშვნელოვანი შედეგები ვერ გამოიღო და მრავალი პრობლემა შექმნა.

მოქმედი კანონმდებლობით საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვა-ანგარიშგების მეთოდოლოგიური უზრუნველყოფა საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს კომპენტენციას განეკუთვნება. გეგმიანი ეკონომიკის პირობებში ამ ფუნქციას სსრკ ფინანსთა სამინისტრო ასრულებდა. ამის გამო საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის მომენტში საქართველოს ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების დამოუკიდებელი რეგულირების გამოცდილება არ გააჩნდა.

გამოკვლევებმა გვეჩვენა, რომ საჯარო სექტორის აღრიცხვა-ანგარიშგების მოქმედი რეგულაციები მუდმივ ცვლილებებს განიცდიდნენ. პირველი ნორმატიული აქტი, რომლითაც დამოუკიდებელ საქართველოში დაიწყო საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის რეგულირება, იყო საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ გამოცემული „ინსტრუქცია საბიუჯეტო ორგანიზაციებში ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ“. ამით განისაზღვრა საბიუჯეტო დანებსებულებებში ბუღალტრული აღრიცხვის მონაცემების ორგანიზაციული საკითხები, ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა, საბიუჯეტო სახსრებისა და სპეციალური შემოსავლების ოპერაციების აღრიცხვის წესები და სხვ. აღსანიშნავია, რომ მისთვის ჯერ კიდევ დამახასიათებელი იყო გეგმიანი ეკონომიკის ნიშნები აღრიცხვის ისეთი უზნების მიხედვით, როგორცაა: „სპეციალური შემოსავლები“, „დაფინანსება კაპიტალური ხარჯებისათვის“, დაფინანსება საპენსიო ფონდიდან“, „მატერიალური წახალისების ფონდი“, „წარმოების განვითარების ფონდი“, „სპეციალური შემოსავლებიდან განეული ხარჯები“ და სხვ.

2010 წლიდან დღის წესრიგში დადგა საერთაშორისო სტანდარტების (IPSAS) შესაბამისი ინსტიტუციური ცვლილებების განხორციელება საქართველოს საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების სისტემაში. რეფორმის ძირითადი შედეგი უნდა ყოფილიყო საჯარო ფინანსების ეფექტიანად, გამჭვირვალედ და პასუხისმგებლიანად მართვისათვის ხელშეწყობა. დასახული მიზნის მისაღწევად საქართველოს ფინანსთა სამინისტრომ დაამტკიცა „საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვის სამოქმედო გეგმა“, რომელმაც განსაზღვრა რეფორმის განხორციელების ძირითადი ეტაპები, კერძოდ:

პირველი ეტაპი ინიცირებას უკავშირდება, რომელიც გულისხმობს სამართლებრივი ჩარჩოს განსაზღვრას, სტანდარტების შემუშავებელი ორგანოსა და სათანადო რესურსების შექმნას. ამისათვის შეიქმნა სათანადო ორგანო „საქართველოს საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტების საბჭო“.

მეორე ეტაპზე საჯარო სექტორის ორგანიზაციებში საცდელი პროცედურები განხორციელდა და მოდიფიცირებული საკასო მეთოდის დანერგვა დაიწყო;

მესამე ეტაპზე პრაქტიკულად განხორციელდა მოდიფიცირებული საკასო მეთოდის შესაბამისი კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგებების მომზადება;

მეოთხე ეტაპზე შეზღუდული დარიცხვის მეთოდი იქნა შემოღებული, რომელიც მოიცავდა მხოლოდ ძირითადი აქტივებს.

მეხუთე ეტაპზე განხორციელდა საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების (IPSAS) სრული დარიცხვის მეთოდიზე გადასვლა. დღეისათვის მოქმედებაშია ბუღალტრული აღრიცხვის შემდეგი სტანდარტები:

- სსბას 1 ფინანსური ანგარიშგების წარდგენა;
- სსბას 2 ფულადი სახსრების მოძრაობის შესახებ ანგარიშგება;
- სსბას 3 სააღრიცხვო პოლიტიკა, ცვლილებები სააღრიცხვო შეფასებებში და შეცდომები;
- სსბას 4 უცხოური ვალუტის კურსის ცვლილებებით გამოწვეული შედეგები;
- სსბას 5 სესხით სარგებლობასთან დაკავშირებული დანახარჯები;
- სსბას 9 შემოსავალი გაცვლითი ოპერაციებიდან;
- სსბას 12 სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობები;
- სსბას 13 იჯარა;
- სსბას 14 ანგარიშგების თარიღის შემდგომი მოვლენები;
- სსბას 16 საინვესტიციო ქონება;
- სსბას 17 ძირითადი საშუალებები;
- სსბას 19 ანარიცხები, პირობითი ვალდებულებები და პირობითი აქტივები;
- სსბას 20 დაკავშირებულ მხარეთა შესახებ განმარტებითი შენიშვნები;
- სსბას 21 ფულადი სახსრების არწარმომქმნელი აქტივების გაუფასურება;
- სსბას 23 შემოსავალი არაგაცვლითი ოპერაციებიდან;

სსბასს 24 ბიუჯეტის შესახებ ინფორმაციის წარდგენა ფინანსურ ანგარიშგებაში; სსბასს 26 ფულადი სახსრების წარმომქმნელი აქტივების გაუფასურება;

სსბასს 31 არამატერიალური აქტივები;

სსბასს 32 შეღავათიანი მომსახურების შეთანხმებები: უფლების გადამცემი;

სსბასს 34 ინდივიდუალური ფინანსური ანგარიშგება;

სსბასს 35 კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება;

სსბასს 36 ინვესტიციები მეკავშირე ერთეულებსა და ერთობლივ საქმიანობებში;

სსბასს 37 ერთობლივი შეთანხმებები.

სსბასს 39 დაქირავებულთა სარგებელი.

რეფორმირების ეტაპების ანალიზი გვიჩვენებს, რომ მოდიფიცირებული საკასო მეთოდის გამოყენება მხოლოდ 2012 და 2013 წლების ფინანსურ ანგარიშგებებს შეეხო. 2014 და 2015 წლებისათვის სახეშეცვლილი ინსტრუქცია და ანგარიშგების ფორმები იქნა შემოღებული, თუმცა ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტების დაფინანსებაზე მყოფი საბიუჯეტო ორგანიზაციების, ამავე ბიუჯეტების დაფინანსებაზე მყოფი საჯარო სამართლის იურიდიული პირებისა და არასამეწარმეო იურიდიული პირების ბუღალტრული ანგარიშგების მომზადების წესებს ცვლილებები არ შეხებია.

ზემოაღნიშნულთან დაკავშირებით უნდა გამოვყოთ ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც დღესაც აქტუალურია. საქმე იმაშია, რომ საჯარო სექტორში ბუღალტრულ აღრიცხვასა და ანგარიშგებას, როგორც სახელმწიფო, ისე ადგილობრივი ბიუჯეტების დონეზე ერთიანი მეთოდოლოგიური საფუძვლები უნდა გააჩნდეს, რომელიც გასულ პერიოდებში მიღწეული იყო. რეფორმის საფუძველზე შემუშავებული - „საბიუჯეტო ორგანიზაციების მიერ საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების საფუძველზე ფინანსური აღრიცხვა-ანგარიშგების წარმოების შესახებ“ ინსტრუქცია (05.05.2020წ) კი მხოლოდ ცენტრალური ხელისუფლების საბიუჯეტო ორგანიზა-

ციებს ეხება. ეს ვერ უზრუნველყოფს სახელმწიფო და ადგილობრივ ბიუჯეტზე მყოფ ორგანიზაციებში ანგარიშგების მაჩვენებელთა, ფულადი სახსრებისა და მატერიალურ-ნივთობრივი ფასეულობების, შემოსავლებისა და ხარჯების აღრიცხვა-ანგარიშგების თავსებადობას. აქედან გამომდინარე რეფორმა ისე უნდა წარიმართოს, რომ მიღწეული იქნეს თავსებადობა სხვადასხვა დონის ბიუჯეტებზე მყოფ ორგანიზაციებს შორის, რასაც აგრეთვე მოითხოვს საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსი.

ხალი რეგულაციებიდან ჩანს, რომ მოქმედი წესები ვრცელდება არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირებზეც, რომლებიც თავიანთი ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმით კერძო სამართლის იურიდიულ პირებს მიეკუთვნებიან. ეს ცვლილება ეწინააღმდეგება „ბუღალტრული აღრიცხვისა და ფინანსური ანგარიშგების აუდიტის შესახებ“ საქართველოს კანონს, რომლის მიხედვითაც საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო ადგენს მხოლოდ სახელმწიფო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტებს, მით უმეტეს, რომ საქართველოს პარლამენტთან არსებული ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტების კომისიის მიერ დამტკიცებული იყო (22.03.05წ) არასამეწარმეო იურიდიული პირების ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა. ცხადია ეს ხარვეზი გამოსწორებას საჭიროებს.

რეფორმის საფუძველზე შემუშავებული ნორმატიული აქტების მიხედვით, კერძოდ საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების საფუძველზე ფინანსური აღრიცხვა-ანგარიშგების წარმოების შესახებ ინსტრუქციის მე-2 მუხლის შესაბამისად, სახელმწიფო სექტორის ცალკეული კატეგორიების დანესებულებებს შესაძლებლობა ეძლევათ გამოიყენონ „კერძო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტები“. ცნობილია, რომ კერძო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვა-ანგარიშგება აგებულია სამეწარმეო სუბიექტის, როგორც მოგებაზე ორიენტირებული სუბიექტის საქმიანობაზე, შემოსავლების მიღების წყაროებზე, რაც აბსოლუტურად განსხვავდება საბიუჯეტო სექტორის ორგანიზაციების საქმიანობისაგან, რომელთა

შემოსავლის ძირითად წყაროს ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება წარმოადგენს. აქედან გამომდინარე, აღნიშნული სფეროს ორგანიზაციებისათვის კერძო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტების გამოყენების უფლებამოსილების მინიჭება გამართლებულად არ მიგვაჩნია. ეს შექმნის გარკვეულ პრობლემებს ბუღალტრული ანგარიშგების შედგენისას, რამეთუ ბუღალტრული ბალანსი და სხვა ანგარიშგების ფორმები ყველა შემთხვევაში უნდა შედგეს საბიუჯეტო სფეროსათვის დადგენილი ფორმებით, მითუმეტეს როცა საქმე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების შედგენას ეხება. ზემოაღნიშნული უფრო თვალშისაცემი ხდება როდესაც მარეგულირებელ აქტებში გვხვდება ისეთი ტერმინები და დეფინიციები, როგორიცაა: „ინვესტიციები კონტროლირებულ ერთეულებში და ერთობლივ საქმიანობაში“, „კონტროლირებული და სხვა საოპერაციო ერთეულების შექმნები და გასვლები“, „ერთეულის მფლობელობის წილის ცვლილება“, „პროცენტები, როლიალტები, დივიდენდები და მსგავსი განაწილებები“, „ფინანსური ანგარიშგების გამოცემის ნებართვა“, „მნიშვნელოვანი გავლენა“, „ერთობლივი საქმიანობა“, „გაუფასურების ზარალი“, კაპიტალ-მეთოდი“, „დანახარჯ-მეთოდი“, „წილობრივი ინსტრუმენტები“, „პროპორციული კონსოლიდაცია“ და სხვ. ასეთი ტიპის ურთიერთობები საბიუჯეტო სფეროში არ გამოიყენება. იგი თავსებადი არ არის საბიუჯეტო ორგანიზაციებისათვის, რადგან მათ არ გააჩნიათ თავისუფალი მიდგომების ის ხარისხი (თუნდაც სააღრიცხვო პოლიტიკაში, შეფასებებში, ანგარიშგების შედგენაში, სახსრების განკარგვაში, შეცდომების დაშვებაში და სხვ.), როგორც კერძო სამართლის იურიდიულ პირებს. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე მიგვაჩნია, რომ ისინი მარეგულირებელი აქტებიდან ამოღებულ იქნეს, რადგან სრულიად უცხონი არიან საბიუჯეტო სფეროსათვის.

დამოუკიდებელ რეგულირებაზე გადასვლის საწყის ეტაპზე საჯარო სამართლის იურიდიული პირებისათვის

(სსიპ) ბუღალტრული აღრიცხვის ცალკე ინსტრუქციები იქნა შემუშავებული, რომელიც დამტკიცებული იყო ფინანსთა სამინისტროს მიერ. მომდევნო პერიოდში საბიუჯეტო ორგანიზაციებისა და საჯარო სამართლის იურიდიული პირების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ ინსტრუქციები გაერთიანდა, ხოლო 2008 წლიდან მისი მოთხოვნები გავრცელდა აგრეთვე ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების საბიუჯეტო ორგანიზაციებზე.

ცნობილია, რომ საჯარო სამართლის იურიდიული პირები (სსიპ) საბიუჯეტო ორგანიზაციებისაგან განსხვავებით, ეკონომიკურ საქმიანობასაც ეწევიან. ამასთან დაკავშირებით მიზანშეწონილად მიგვაჩნია მათი აღრიცხვის წესების გამიჯვნა, საბიუჯეტო ორგანიზაციების აღრიცხვის წესებისაგან, რაც ამ სუბიექტების საქმიანობას უფრო გამჭვირვალეს გახდის. გარდა ამისა საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებში უპირანია ეკონომიკურ საქმიანობასთან დაკავშირებული ოპერაციების გამიჯვნა ბიუჯეტიდან მიღებული თანხებისაგან ცალკე ანგარიშთა გეგმით, რაც უფრო თავალნათელს გახდის განუთხარჯებსა და მიღებულ შემოსავლებს. ეს ხელს შეუწყობს საგადასახადო ვალდებულებების შესრულებისა და სხვა სახელმწიფო სახსრების გამოყენებისადმი ეფექტიან კონტროლს.

სტანდარტების დანერგვის სამოქმედო გეგმის შესაბამისად, საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების (IPSAS) დარიცხვის მეთოდის, როგორც ძირითადი მეთოდის სრულად დანერგვამდე, გარდამავალ პერიოდში სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფ ორგანიზაციებში ბუღალტრული აღრიცხვის წარმოება და ფინანსური ანგარიშგების შედგენა მოდიფიცირებული საკასო მეთოდით ხორციელდებოდა, რომელიც გულისხმობდა ერთდროულად საკასო და დარიცხვის მეთოდების გამოყენებას.

2020 წლიდან უკვე ძალაში შესული სტანდარტების შესაბამისად მოითხოვება დარიცხვის მეთოდზე

მთლიანად გადასვლა, რომელიც სხვა არაფერია, თუ არა მისაღები თანხების ასახვა შემოსავლებად ამ თანხების მიღების უფლების მოპოვების მომენტში, ხოლო ხარჯად აღიარება გადახდის ვალდებულების წარმოქმნის მომენტში. კერძო სამართლის იურიდიულ პირებში, რომლებიც ეკონომიკურ საქმიანობას ახორციელებენ, დარიცხვის მეთოდის გამოყენება სავსებით გასაგებია, რადგან მიუღებელი შემოსავლის აღიარების შემთხვევაში საწარმოს საგადასახადო ვალდებულება წარმოქმნება, მაშასადამე ის ვალდებულია, ჯერ კიდევ გაუნეველი ხარჯებიც ხარჯად აღიაროს, რითაც დაბეგვრის ტვირთი შეიმციროს, თუმცა, რამდენად მიზანშეწონილია საბიუჯეტო ორგანიზაციისათვის მიუღებელი თანხების შემოსავლებად აღიარება და გადაუხდელი თანხების ხარჯებად აღიარება, ეს კიდევ მსჯელობის საგანია.

2020 წლიდან სამოქმედოდ იქნა შემოღებული ბუღალტრული აღრიცხვის ახალი ანგარიშთა გეგმა და მისი გამოყენების ინსტრუქცია, რომელიც გადატვირთულია დანვრილმანებული ანგარიშებით. თუ აღარაფერს ვიტყვით გაუმართავ წინადადებებზე, ანგარიშთა გეგმა მეთოდოლოგიური ხასიათის უზუსტობებსაც შეიცავს, ასე მაგალითად, ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება აისახება გატარებით: დებეტი - „საბიუჯეტო ორგანიზაციების მოკლევადიანი დებიტორული დავალიანებები ხაზინის მიმართ“ და კრედიტი - „საბიუჯეტო ორგანიზაციის მიერ ხაზინიდან მიღებული მიმდინარე ტრანსფერები“. ე.ი. გამოდის, რომ ორგანიზაციამ დაფინანსება მიიღო და იმავდროულად მოთხოვნაც გააჩნია ხაზინის მიმართ? ამასთან ერთად უნდა ავლნიშნოთ, რომ ყველა საბიუჯეტო ორგანიზაციას ხაზინაში გახსნილი აქვს თავისი ანგარიში. ამ ანგარიშებზე თანხების მოძრაობა (ჩარიცხვა და გადარიცხვა) შესაბამის ბუღალტრულ ანგარიშზე უნდა იყოს აღრიცხული, ისე როგორც ამას წინამორბედი ანგარიშთა გეგმა ითვალისწინებდა. ზემოაღნიშნული ბუღალტრული გატარების მიხედვით თანხის გადარიცხვის დროს ჩნდება მოთხოვნა, რომელიც იმავდროულად იფარება, ხაზინის ანგარიშზე თანხის მოძრაობა კი შესაბამის ბუღალტრულ (ანუ ფულადი სახსრების) ანგარიშზე არ ჩანს. ცხადია აღნიშნული მეთოდოლოგიური უზუსტობა გამოსწორებას საჭიროებს.

საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2020 წლის 5 მაისის N108 ბრძანებით დამტკიცდა ინსტრუქცია „საბიუჯეტო ორგანიზაციების მიერ საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების საფუძველზე ფინანსური აღრიცხვა-ანგარიშგების წარმოების შესახებ“. იგი განსაზღვრავს ცენტრალური ხელისუფლების საბიუჯეტო ორგანიზაციების მიერ ბუღალტრული აღრიცხვის წარმოებისა და ფინანსური ანგარიშგების მომზადების და წარდგენის წესებს. ინსტრუქცია აღწერს ერთეულების მიერ სსბასს-ების გამოყენების ძირითად სააღრიცხვო პოლიტიკებს. ამასთან, იმ შემთხვევაში, თუ მოცემული ინსტრუქციით არ არის განსაზღვრული კონკრეტული ეკონომიკური მოვლენის ბუღალტრული აღრიცხვის და ფინანსური

ანგარიშგების სააღრიცხვო პოლიტიკა, საბიუჯეტო ორგანიზაციებს უფლება აქვთ შეიმუშაონ თავიანთი სააღრიცხვო პოლიტიკა.

ამასთან დაკავშირებით უნდა ავლნიშნოთ, რომ საჯარო სექტორის ორგანიზაციები ფინანსური ანგარიშგების ელემენტების აღიარებისა და შეფასების საკითხებში მოქცეული არიან გარკვეულ ჩარჩოებში. ეს მოთხვნა კონკრეტულად არის მითითებული შესაბამის სახელმძღვანელო დოკუმენტებში – „სახელმწიფო სექტორში აღრიცხვა-ანგარიშგება ხასიათდება მკაცრი ნორმატიული რეგლამენტაციით, რომლის მიზანია მოქმედი კანონმდებლობის მოთხოვნების სრული დაცვით სახელმწიფო სახსრების სწორი და გამჭვირვალე აღრიცხვა და ანგარიშგება“, რადგან საქმე საბიუჯეტო თანხებს ეხება და არა კერძო კორპორაციის ფინანსებს. მიგვაჩნია, რომ სამეურნეო ოპერაციების, სხვა მოვლენებისა და პირობების მიმართ სააღრიცხვო პოლიტიკის დამოუკიდებლად განსაზღვრა მრავალ პრობლემას წარმოქმნის მაკონტროლებელ ორგანოებთან ურთიერთობაში. შესაბამისად, მიგვაჩნია, რომ მარეგულირებელმა ორგანომ განსაზღვროს სააღრიცხვო პოლიტიკის ჩარჩოები.

ზემოაღნიშნული ინსტრუქციის ნაკლოვან მხარედ უნდა ჩაითვალოს მისი ცალკეული მუხლებისა თუ პუნქტების არაკონკრეტული ხასიათი. სხვა მრავალ შენიშვნასთან ერთად მოვიყვანოთ სტანდარტი 1 „ფინანსური ანგარიშგების წარდგენა“, პუნქტი 22, რომელშიც აღნიშნულია - „ფინანსური ანგარიშგების კომპონენტებისთვის სხვადასხვა იურისდიქციის ფარგლებში სხვადასხვა ტერმინოლოგია გამოიყენება. ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებას შეიძლება ასევე ეწოდებოდეს „ბალანსი“ ან „აქტივებისა და ვალდებულებების ანგარიშგება“. ფინანსური შედეგების ანგარიშგება ასევე შეიძლება მოიხსენიებოდეს, როგორც „შემოსავლებისა და ხარჯების ანგარიშგება“, „შემოსავლების ანგარიშგება“, „საოპერაციო ანგარიშგება“ ან „მოგებ/ზარალის ანგარიშგება“. ზოგიერთ იურისდიქციაში განმარტებით შენიშვნებში შემავალი მუხლები ასევე შეიძლება მოიხსენიებოდეს, როგორც დანართები“. ცხადია, რომ სხვადასხვა სუბიექტების მიერ სხვადასხვა დასახელებების გამოყენება სერიოზულ დაბრკოლებებს შექმნის კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების შედგენისას. ანალოგიური ხასიათის უზუსტობები მთელ ინსტრუქციაში საკმაოდ მეტია. ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ ინსტრუქციის მოცულობა 1666 გვერდია, რაც ართულებს მის აღქმას და პრაქტიკაში გამოყენებას. რეფორმის ფარგლებში მართალია ინტენსიურად მიმდინარეობს ბუღალტერთა ტრენინგები და გადამზადება, მაგრამ ეს ყველაფერი მოწესრიგებული საკანონმდებლო-ნორმატიულ ბაზაზე დაყრდნობით უნდა განხორციელდეს. ასე რომ ამ სფეროში რეფორმების დასრულებაზე ჯერ ვერ ვილაპარაკებთ. ამის მისაღწევად როგორც ხელისუფლების, ისე ცალკეული სპეციალისტებისა და სამეცნიერო-აკადემიური პერსონალის დიდი ძალისხმევა იქნება საჭირო.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Levan Grigalashvili - On the Problems of Accounting Reform in Transition Period. Bulletin of the Georgian Academy of Sciences. Tbilisi, Volume 165 N2, , 2002. p. 430-432
2. Levan Grigalashvili - Issues of Perfection of book keeping of Transactions in foreign Currency. Bulletin of the Georgian Academy of Sciences. Tbilisi, Volume 168, N1, 2003, p.148-150.
3. ლევან გრიგალაშვილი - „საბიუჯეტო ორგანიზაციების ძირითად აქტივებთან დაკავშირებული ოპერაციების აღრიცხვა“, ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, №11, 2008წ.
4. ლევან გრიგალაშვილი - საჯარო სექტორის აღრიცხვა-ანგარიშგების პრობლემები. ევრორეგიონული სასწავლო უნივერსიტეტის სამეცნიერო შრომების კრებული, გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2009წ. გვ.128 -131;
5. ლევან გრიგალაშვილი - საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის სრულყოფის ზოგიერთი საკითხი. ჟურნალი „სოციალური ეკონომიკა“, N2, 2012წ. გვ.137-140
6. ლევან გრიგალაშვილი - სახელმწიფო ხაზინის მიერ გადახდების განხორციელების ზოგიერთი პროცედურული საკითხის სრულყოფის შესახებ. ჟურნალი „ბუღალტრული აღრიცხვა“, N6, 2014წ. გვ. 29-32
7. იური პაპასქუა, აღრიცხვისა და აუდიტის რეგულირება საქართველოში - გაუნაწილებელი გავლენის სფერო თუ შეგნებული არაკომპეტენტურობა, ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, 2015წ. იანვარ-მარტი, N1, გვ.8-18, **b-k.ge**;
8. იური პაპასქუა, ბუღალტრული აღრიცხვისა და ფინანსური ანგარიშგების თვითრეგულირება - კანონის მონოპოლიური მეტასტაზები, ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, 2013 წლის ივნისი, გვ.30-36, **b-k.ge**;
9. ფინანსური ანგარიშგების კონცეპტუალური საფუძვლები;
10. ასოცირების შესახებ შეთანხმება ერთის მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებსა და მეორეს მხრივ, საქართველოს შორის;
11. საქართველოს კანონი ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების რეგულირების შესახებ. 05.02.1999წ. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/11488?publication=3>
12. საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 1999წლის 13 მაისის N112 ბრძანება - საბიუჯეტო ორგანიზაციებში ბუღალტრული აღრიცხვის ინსტრუქციის დამტკიცების შესახებ; <https://matsne.gov.ge/document/view/1347855?publication=0>
13. საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2004წლის 28 ივნისის N508 ბრძანება - საჯარო სამართლის იურიდიული პირების ბუღალტრული აღრიცხვის ინსტრუქციის დამტკიცების შესახებ; <https://matsne.gov.ge/document/view/1355066?publication=0>
14. საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2004 წლის 27 დეკემბრის N1278 ბრძანება - ინსტრუქცია საბიუჯეტო ორგანიზაციებისა და საჯარო სამართლის იურიდიულ პირების ბუღალტრული აღრიცხვის ინსტრუქციის დამტკიცების შესახებ. <https://matsne.gov.ge/document/view/75250?publication=0>
15. საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2009 წლის 3 ნოემბრის N701 ბრძანება - sajaro seqtoris buRaltruli aRricxvis saerTaSoriso standartebis (IPSAS) danergvis samoqmedo gegmis დამტკიცების შესახებ“. <https://matsne.gov.ge/en/document/view/1016446?publication=0>
16. საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 19 თებერვლის N38 დადგენილება - საქართველოს საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტების საბჭოს შექმნის შესახებ. <https://matsne.gov.ge/en/document/view/1016446?publication=0>
17. საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2009 წლის 15 იანვრის N17 - საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმის და მისი გამოყენების შესახებ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე. <https://matsne.gov.ge/document/view/4761772?publication=2>